

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання

Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня “магістр”

Спеціальність 035 “Філологія”

Спеціалізація 035.041 “Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська”

Структурно-семантичні особливості англійських прислів'їв і
приказок та труднощі їх перекладу

Допущено до захисту “__” _____ 2024 р.

Зав. каф. германської філології __ канд. філол. наук, проф. С.В. Баранова

Виконала:

студ. групи ПР.мз-22с

Лебедева Анастасія Сергіївна

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц.

Шуменко Ольга Анатоліївна

Суми 2024

ЗМІСТ

ВСТУП3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК 6

1.1 Визначення прислів'я та приказки6

1.2 Класифікація та характеристика прислів'їв та приказок в англійській мові12

1.3 Особливості перекладу англомовних прислів'їв та приказок 19

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК І ТРУДНОЦІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ25

2.1 Аналіз англійських прислів'їв та приказок25

2.1.1 Структурний аналіз25

2.1.2 Семантичний аналіз28

2.2 Аналіз перекладу англомовних прислів'їв та приказок на українську мову 32

2.2.1 Приклади прямого перекладу32

2.2.2 Приклади еквівалентного перекладу39

2.2.3 Приклади адаптації та вільного перекладу 44

ВИСНОВКИ49

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ51

SUMMARY56

ВСТУП

Звичаї, традиції та культурні особливості народів відображаються у мові через фразеологізми, такі як прислів'я та приказки. Ці структурні одиниці є не лише засобом комунікації, а й відображенням мудрості, народної моралі, досвіду та особливостей менталітету. Однак переклад таких фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу часто стає складнішим завданням, оскільки вони мають унікальні семантичні й структурні властивості, глибоко укорінені в культурному контексті.

У контексті міжнародних взаємин, вивчення структурних та семантичних аспектів англійських прислів'їв та приказок набуває особливої ваги через їх роль у передачі культурних концепцій, традицій та цінностей. Аналіз цих мовних одиниць дозволяє розкрити не лише лінгвістичні, а й соціокультурні аспекти англійськомовних спільнот, що зумовлює **актуальність** нашої роботи.

Теоретичну основу нашої роботи склали праці таких дослідників як О. Дуденко [6], П. Ньюмарка [44], О. Корунець [7], І. Онищенко [13], М. Бейкер [23], В. Мідер [40; 41], та інших в області фразеології, пареміології та її перекладу.

Мета даної дипломної роботи полягає в систематизації та аналізі структурно-семантичних особливостей англійських прислів'їв і приказок з метою визначення складнощів, що виникають у процесі їх перекладу на українську мову.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні **завдання**:

- 1) на основі теоретичної літератури з теми, проаналізувати існуючі визначення прислів'я та приказки;
- 2) описати існуючі класифікації прислів'їв та приказок в англійській мові;
- 3) виділити основні способи перекладу прислів'їв та приказок;
- 4) здійснити структурний та семантичний аналіз на основі вибраних

англомовних прислів'їв та приказок з авторитетних лексикографічних видань та корпусів текстів;

- 5) здійснити аналіз перекладу англомовних прислів'їв та приказок
- 6) узагальнити одержані результати.

Об'єктом дослідження є англомовні прислів'я та приказки.

Предметом дослідження стали особливості перекладу англомовних прислів'їв та приказок на українську мову, а також їх структурні та семантичні особливості.

Матеріалом дослідження слугує вибірка зі 113 англомовних прислів'їв та приказок, вибраних методом суцільної вибірки з авторитетних лексикографічних джерел та корпусів текстів.

Зважаючи на мету та об'єкт дослідження, в даній дипломній роботі було використано широкий спектр методів для аналізу структурно-семантичних особливостей англійських прислів'їв і приказок, а також для виявлення труднощів, пов'язаних із їх перекладом:

1) Літературно-джерелний аналіз для формування теоретичної бази та розуміння феномену прислів'їв і приказок був проведений аналіз наукової літератури та джерел, присвячених даній проблематиці. Цей метод дозволив систематизувати відомості та визначити основні теоретичні підходи до вивчення даного предмету.

2) Структурно-семантичний аналіз для розкриття структурних та семантичних особливостей прислів'їв і приказок. Аналізувалися будова фразеологічних одиниць, їхні семантичні компоненти, особливості утворення та смислові відтінки.

3) Контрастивний аналіз для виявлення труднощів перекладу був проведений контрастивний аналіз між англійськими прислів'ями і приказками та їхніми відповідниками в українській мові. Цей метод дозволив виявити особливості, які можуть ускладнювати точний переклад фразеологізмів.

4) Статистичний аналіз для обробки та аналізу отриманих даних використовувалися статистичні методи, що дозволили систематизувати та узагальнити інформацію, зібрану під час дослідження.

Цей комплексний підхід до дослідження структурно-семантичних особливостей англійських прислів'їв і приказок дозволив отримати глибоке розуміння їхнього функціонування та складностей перекладу, що відкриває можливості для подальших досліджень у цій області.

Теоретичне значення дослідження полягає в розкритті особливостей фразеологічних одиниць, що відображають культурні, історичні та соціальні аспекти англомовних спільнот.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі для поглибленого вивчення лексикології, а також теорії та практики перекладу. Вони мають значимість для студентів та науковців, які цікавляться лінгвістикою, культурологією та перекладознавством. Крім того, отримані в ході роботи дані можуть бути використані для розв'язання практичних завдань у сфері перекладу, сприяючи поліпшенню якості перекладів прислів'їв і приказок між англійською та українською мовами.

Наукова новизна представленої роботи полягає у спробі власного аналізу особливостей перекладу англомовних прислів'їв та приказок, а також аналізу їх структури та семантики.

Логіка дослідження зумовила **структуру** роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг – 61 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК

1.1 Визначення прислів'я та приказки

Поняття прислів'я та приказки є важливою складовою фразеології, що відображається у великій кількості мовленнєвих одиниць у різних мовах світу. Вивчення цих конструкцій є необхідним для розуміння специфіки мовного виразу та культурних особливостей різних народів.

О. Дуденко зазначає, що прислів'я та приказки – це специфічні стійкі мовні одиниці, які належать до класу паремій, і виникають із пам'яті як реакції на типовість подій та явищ. Суттєво важливим є те, що ці фразеологічні одиниці виступають як інструмент впливу на мовленнєвого партнера, сприяючи передачі авторської точки зору та викликанню певних емоцій чи реакцій [6, с. 3]. Подібний підхід дозволяє розглядати прислів'я та приказки не лише як засіб збереження та передачі культурних аспектів, але і як інструмент впливу на мовленнєвий контекст.

Згідно з визначенням, яке наводить “Великий Тлумачний Словник Сучасної Української Мови”, прислів'я та приказки відносяться до класу паремій і становлять основну частину паремійного фонду, охоплюючи більшість цих мовних одиниць. Вони є важливою частиною народної мудрості та відображають традиції, цінності та світогляд різних культур. Спектр паремій включає не лише прислів'я та приказки, а й різноманітні інші форми, такі як примовки, загадки, прикмети, “ділові” вислови, повір'я, “віщі” сни, ворожби та інші [3, с. 887]. Це вказує на різнобічність та багатоаспектність паремійного фонду як виразника різних аспектів народної культури.

О. Селіванова підкреслює психокогнітивний аспект вивчення паремій, розглядаючи їх як стійкі відтворювані одиниці реченнєвої структури, до яких відносяться прислів'я, приказки та примовки. Основна ідея полягає в тому, що

паремії відображають сталі патерни мовлення та мислення, вони є не лише мовними одиницями, а й носіями цінностей, культурних особливостей та народної мудрості. Вони здатні у компактній формі відобразити складні концепції чи соціальні уявлення [16, с. 415].

У роботі О. Селіванової спостерігається широке розуміння поняття “паремія”, яке охоплює не лише фразеологічний аспект, а й включає різні мовні одиниці, такі як фраземи, прислів'я, приказки та інші. Вона акцентує увагу на складних питаннях визначення та класифікації стійких мовних висловів, що є актуальними в контексті фразеології [16, с. 415]. Дслідниця враховує важливість узгодження та розуміння між різними типами фразеологічних одиниць, що стає основою для розробки системи їх класифікації. Її підхід до розгляду паремійного корпусу в широкому витлумаченні дає можливість врахувати різноманітні аспекти фразеології.

У зарубіжних джерелах термін “паремія” взагалі не вживається, а замість нього, як правило, знаходимо термін “proverb” (прислів'я), тобто “короткий добре відомий всім вислів, що несе узагальнену думку, висновок, пораду та відноситься до таких форм фольклорної літератури, як загадка і байка” [49, с. 168]. Вони є важливим елементом культурної спадщини, оскільки відображають узагальнені мудрість і досвід поколінь, створюючи компактні та лаконічні вислови, які легко запам'ятовуються. Їх вивчення дозволяє краще розуміти культурні та мовні аспекти різних народів.

О. Дуденко виділяє кілька ключових ознак, що характеризують прислів'я та приказки як паремії. Ці ознаки включають стійкість структури, здатність до повторного використання, наявність навчального або морального змісту, наявність граматично та інтонаційно вираженого судження, лаконічність у вираженні ідей, узагальнення основних життєвих принципів та наявність конотативного компонента, що містить оцінку або емоційне забарвлення [6, с. 16]. Ці ознаки визначають важливі аспекти паремій і відображають їхню сутність як частини мовної культури. Ці фразеологічні одиниці відображають народну мудрість, вбрану в компактні, запам'ятовувані форми, що дозволяє їм

бути ефективно використовуваними для передачі цінних життєвих уроків та принципів.

У світовій літературі термін “паремія” відсутній, і вживається переважно термін “прислів'я” (“proverb”), який визначається як компактний вислів, що містить узагальнену мудрість, пораду чи висновок. Прислів'я є важливим елементом культурної спадщини, оскільки вони відображають досвід поколінь та узагальнену мудрість народу, утворюючи лаконічні вислови, легко запам'ятовуванні та передаванні з покоління в покоління [48, с. 718]. Далі словникова стаття представляє розгорнуте багатоступінчасте розкриття терміна, ключовими моментами якого є постійні ознаки, такі як стислість, небагатослівність, метафоричність, загальність вживання, анонімність, алегоричність, особлива віршована форма, передача життєвого досвіду або спостереження. При цьому прислів'я (proverb) має цілий ряд синонімів. Словник англійських синонімів і антонімів (The Penguin Dictionary of English Synonyms and Antonyms) дає наступні синоніми слова proverb: adage, saing, maxim, aphorism, apophthegm, saw, dictum, byword

У визначенні прислів'їв та приказок виявляється чимало різних підходів, які відображають різні аспекти цих фразеологічних одиниць. Однак жодне з викладених визначень не є універсальним або вичерпним, оскільки кожен опис намагається передати лише певний аспект та особливості прислів'їв та приказок.

Наприклад, деякі визначення акцентують увагу на фольклорному походженні цих висловів та їх відображенні досвіду та оцінці подій у народі [18, с. 492]. Інші описи звертають увагу на стислість та влучність цих висловів, які виражають повчальну думку чи емоційну оцінку явищ [11, с. 336].

Зазвичай, прислів'я і приказки є часто ритмічними за будовою та узагальнюють або типізують явища життя [3, с. 1131; 19, с. 137]. Ці визначення, хоч і намагаються описати сутність прислів'їв та приказок, залишають простір для інтерпретації та розуміння цих фразеологічних одиниць.

Так, кожне визначення підкреслює певний аспект цих мовленнєвих одиниць. Вони відображають складність і багатогранність прислів'їв та приказок

як частини мовної культури, яку можна розглядати з різних точок зору. Такий різноманітний підхід створює можливість багатоаспектного дослідження цих фразеологічних одиниць та розуміння їх у контексті культурного спадкування.

Терміни “прислів'я” та “приказка” представляють собою компактні фразеологічні конструкції, які несуть в собі значну дозу народної мудрості та досвіду. Ці фразеологізми відзначаються стислістю, метафоричністю, анонімністю та загальним вживанням у мовленні. В англійській мові термін “прислів'я” (proverb) має кілька синонімів, таких як “*adage*”, “*saying*”, “*maxim*”, “*aphorism*”, “*apophthegm*”, “*saw*”, “*dictum*”, “*byword*”. Це вказує на широкий спектр варіантів фразеологічних конструкцій, які використовуються для передачі схожих або подібних ідей чи життєвих мудростей [8, с. 209]. За допомогою цих висловів передаються не лише стереотипи та узагальнення, а й відображається культурний багаж народу, його традиції та цінності. Їх універсальність у застосуванні та здатність переносити життєвий досвід в компактній формі робить прислів'я та приказки важливими елементами не лише мови, а й культури народу в цілому.

Прислів'я та приказки вважаються виразом народного досвіду та філософії. Вони є короткими, зворотними висловами, що містять в собі велику дозу мудрості та життєвого досвіду народу. Ці фразеологізми передають загальноприйняті істини, принципи моралі та культурні цінності, сприяючи формуванню та утвердженню національної ідентичності [15, с. 48].

Прислів'я та приказки є не лише мовними конструкціями, але й унікальними виразами культурного досвіду та способу мислення кожної конкретної спільноти. Саме тому вони мають узагальнену та образну форму, що відображає особливості життя, традицій та цінностей цієї спільноти [14, с. 7]. е визначення добре відображає різноманітні аспекти прислів'їв і приказок, які є не лише мовними одиницями, але й ключовими складовими культурної спадщини та способу мислення суспільства. Вони вкладають у себе глибинний зміст, виражаючи найбільш важливі аспекти життя та досвіду людей. Розширення семантичного поля терміна “proverb” через синоніми відображає його

мультифункціональність і універсальність, що робить їх важливими для різноманітних контекстів. Таке уточнення та розширення допомагає краще розуміти значущість цих висловів у культурному, мовному і пізнавальному вимірах.

Дані фразеологічні одиниці мають ряд характеристик, що визначають їхню природу в мовленні. Вони є двобічними – мають означуване і означувальне значення, а також створюються як знаки другорядного означення. Такі фразеологічні одиниці є завершеними у процесі свого створення та співвідносяться з актом мовлення як потенційний або актуальний вираз. Крім того, вони характеризуються усталеністю, що дозволяє їм бути узагальненими та передавати певні ідеї в процесі комунікації. Такі фразеологізми є системними, мають семантичні поля та мікросистеми. Їхня здатність номінувати й репрезентувати об'єктивну дійсність або відображення у свідомості також є важливою характеристикою [2, с. 7-10]. Ці аспекти визначення прислів'їв та приказок допомагають краще розуміти їхню природу, що важливо для подальшого дослідження їх структури та функціонування в мовленні.

Також їх розглядають як аргументативні або нормативні засоби, стратегії у вирішенні ситуацій. Стилiстичний погляд показує, що вони можуть мати формальні ознаки або ритмічні схеми. [30]. Прислів'я часто розглядають як бінарні конструкції, які класифікують або називають різні ситуації [26, 36]. Прислів'я часто розглядають як бінарні конструкції, які класифікують або називають різні ситуації.

Ці фразеологічні одиниці відображають мудрість та культурні особливості народу, а їх аналіз допомагає краще розуміти специфіку мовленнєвого виразу та перекладу. Дане визначення чудово демонструє різноманітні аспекти прислів'їв та приказок. Звернення до етнографії, стилістики та інших аспектів допомагає глибше осмислити їх значення та функції в мовленні.

Прислів'я – це коротка, загальновідома народна фраза, яка містить у собі мудрість, істину та мораль, виражену у метафоричній, сталій формі. Вони легко запам'ятовуються та передаються з покоління в покоління. В. Мейдер [40, с. 1] і

Н. Норік [45, с. 32-34] наголошують на тому, що прислів'я є традиційним жанром мовлення, який має загальне значення та може мати переносне значення, що робить їх потенційно вільними у вживанні.

Визначення, запропоноване Мейдером та Норіком, відображає основні аспекти прислів'їв. Мейдер підкреслює їх загальновідому мудрість та істину, тоді як Норік вказує на їх розмовний та переносний характер.

О. Корень визначає прислів'я як “текст малої форми” чи “нетиповий текст малої форми”, що характеризується відсутністю чіткої фабули, структурно-композиційних параметрів звичайних текстів, зафіксованого авторства та дійових осіб. Його погляд полягає в тому, що прислів'я мають особливий лінгвістичний статус, відмінний від звичайних текстів.

Ця точка зору спрямована на виділення унікальності прислів'їв як фразеологічних одиниць, які не підпадають під звичайні мовні конструкції. Відсутність чіткої структури та авторства робить їх нетиповими для класичних текстів, але при цьому вони є стійкими ідіоматичними виразами у мовленні.

За визначенням О. Корень, основною ознакою відмінності між прислів'ям та приказкою є їхня функціональність. Дослідниця вважає, що приказки виконують виключно номінативну функцію, тобто передають певний сенс або мораль, тоді як прислів'я є біфункціональними, тобто вони не лише номінують певний об'єкт чи явище, але й виконують комунікативну функцію, допомагаючи у встановленні зв'язку між співрозмовниками [7, с. 5-6].

Так, вказана різниця у функціональності допомагає краще розуміти природу прислів'їв та приказок. Однак, варто враховувати, що в деяких випадках межа між ними може бути вельми тонкою, оскільки окремі фразеологічні одиниці можуть мати елементи як номінативної, так і комунікативної функцій одночасно. Тому вивчення цих конструкцій потребує комплексного підходу та урахування різноманітності їх вживання в мовленні.

Деякі дослідники схиляються до віднесення прислів'їв поза межі фразеології, оскільки вони мають здатність функціонувати як предикативні комунікативні одиниці зі сталим значенням, вживаються самостійно або як

частини складного речення [5, с. 160]. Це відкриває дебати щодо класифікації прислів'їв і приказок у фразеології. Деякі дослідники вважають, що їх функціонування та особливості використання виходять за межі лише фразеологічних одиниць, враховуючи їх потенційну самостійність в мовленні.

Отже, ці фразеологічні одиниці відображають різні аспекти мовленнєвого виразу. Аналіз визначень підкреслив важливість функціональності в розрізненні між прислів'ям та приказкою: де перше виступає як біфункціональна одиниця, об'єднуючи номінативну та комунікативну функції, тоді як приказка виконує виключно номінативну роль.

Необхідно враховувати, що вивчення цих фразеологічних одиниць є складним завданням, оскільки в мовленні можуть зустрічатися конструкції, які мають елементи обох функцій одночасно, тому визначення чіткої межі може бути викликаною проблемою.

Загалом, вивчення прислів'їв та приказок є важливим напрямом у розумінні мовної культури, традицій та цінностей народів. Враховуючи їх функціональні особливості, можна глибше розуміти специфіку мовленнєвого виразу та міжкультурні комунікаційні аспекти.

1.2 Класифікація та характеристика прислів'їв та приказок в англійській мові

У світі мовної фразеології важливе місце посідає вивчення класифікації та характеристики прислів'їв та приказок, оскільки ці фразеологічні одиниці є значущим елементом мовної культури та національної спадщини. Подальше розглядання цього аспекту сприятиме розумінню різноманітності та специфіки цих фразеологічних конструкцій в англійській мові.

Прислів'я та приказки у англійській мові відіграють важливу роль у комунікації, завдяки своїй потужній апелятивній силі та високій частоті вживання у різноманітних ситуаціях. Це спричинює постійний інтерес лінгвістів до їхнього вивчення. Прислів'я, як короткий текст, мають значний вплив на

ефективність комунікації, а їхня складність у семантиці та структурі робить їх предметом багатогранного аналізу [33; 24; 31]. Наприклад:

“A penny saved is a penny earned.” (Копійка гривню береже)

“Actions speak louder than words.” (Дії говорять гучніше за слова.)

Ці фрази є прикладами того, як прислів'я передають короткий, але потужний образ, який має значення в різних сферах спілкування.

Дослідник Дж. Сімпсон пропонує поділ паремій (прислів'їв та приказок) на три основні категорії [47, с. 29]:

1) перша група включає паремії, що формулюють абстрактні твердження та передають загальновідомі істини. Наприклад:

“A penny saved is a penny earned.”

2) друга категорія включає паремії, які ґрунтуються на щоденних спостереженнях та узагальненнях:

“Early bird catches the worm.”

3) третя група паремій базується на традиційній мудрості та фольклорі:

“Don't count your chickens before they hatch.”

В. Д. Ужченко та Д. В. Ужченко пропонують поділ фразеологічних одиниць на центральні, що є основними компонентами фразеологічного фонду, та периферійні, які віддалені від центру та менш типові для мовленнєвого спілкування. До периферійних одиниць вони відносять тавтологізми, дієслово-іменні перифрази, вирази з фразеологічно зв'язаним значенням слів, окремі види крилатих висловів, приказки тощо. Лінгвісти вказують на доцільність використання традиційного терміну “пареміологія” для опису прислів'їв та деяких видів приказок [17, с. 27].

Наприклад, українська паремія “Від добра добра не шукають” відповідає англійській приказці “Don't look a gift horse in the mouth.” Ця паремія відображає подібне значення обох мовних культур щодо необхідності вдячності та прийняття дарованого без зайвих запитань чи критики.

С. Феєр вказує на існування конкретних структурних формул у прислів'ях, що є типовими для багатьох з них. Ці формули не лише відображають специфіку будови, а й надають ключ до їхнього розуміння [28, р. 3]:

1) “One X is worth a lot of Y” – Унікальна річ має значну цінність або значення. Приклад: “*One good friend is worth more than a thousand acquaintances.*”

2) “Where there is X there is Y” – Існує взаємозв'язок між двома явищами. Приклад: “*Where there's smoke, there's fire.*”

3) “Once X always Y” – Певні риси або характер сталий. Приклад: “*Once a thief, always a thief.*”

4) “Like X like Y” – Існує подібність між двома людьми або явищами. Приклад: “*Like father, like son.*”

5) “X is Y” – Виражає певний принцип або філософську істину. Приклад: “*Actions speak louder than words.*”

6) “No X without Y” – Неможливість одного явища без іншого. Приклад: “*No pain, no gain.*”

Ці структури є важливими орієнтирами для розуміння побудови та семантичного наповнення прислів'їв та приказок. Вони допомагають виявити спільні риси між різними фразеологічними одиницями, сприяючи упорядкуванню та класифікації цих мовних конструкцій.

Прислів'я та приказки в англійській мові широко охоплюють різні аспекти людського життя та оточуючого світу. Вони відображають як позитивні, так і негативні аспекти життя, розкриваючи негативні риси та відображаючи багатогранність людського існування [13, с. 96].

Наприклад, приказка “*Actions speak louder than words*” (Дії говорять гучніше за слова) висвітлює значення вчинків у порівнянні з висловленнями. Це позитивне заклик до дії та підкреслення важливості конкретних вчинків у порівнянні з простими обіцянками чи словами.

З іншого боку, прислів'я “*Better late than never*” (Краще пізно, ніж ніколи) підкреслює позитивне значення вчинку навіть у випадку, коли він здійснюється пізно, а не вчасно.

Ці фрази відображають універсальні правди та настанови, які залишаються актуальними у різних культурних контекстах.

Однак, варто зауважити, що окремі прислів'я та приказки можуть мати різні тлумачення у різних культурах чи серед різних поколінь. Їхня інтерпретація може залежати від контексту та суспільного середовища, у якому вони вживаються.

Прислів'я та приказки в англійській мові часто будуються на основі синтаксичних моделей простого або складного речення, таких як складносурядний або складнопідрядний зв'язок. Зазвичай, прислів'я містять від семи до десяти слів, що відповідає обсягу інформації, доступному для оперативної пам'яті як мовця, так і слухача.

Прислів'я в англійській мові можуть бути стверджувальними, заперечними або питальними, причому переважають стверджувальні форми, що становлять близько 89% у досліджених одиниць [5, с. 4-8]. Наприклад: "Life begins at forty" (Життя починається після сорока), "Give credit where credit is due" (Визнайте заслугу там, де вона належить), "Why keep a dog and bark yourself?" (Чому тримати собаку і самому гавкати?).

Спонукальні прислів'я можуть мати форму імперативу або директивності, виражену через розповідну модель [5, с. 9]. Наприклад, "Look before you leap" (Подивися перед тим, як стрибати).

Згідно з визначенням Ньюмарка, англомовні прислів'я та приказки можуть бути екологічними, матеріальними та соціальними. Вони також включають в себе вирази, пов'язані з соціальними організаціями, політичними, релігійними, мистецькими аспектами, жестами та звичаями. Ці культурні вирази можна знайти у прислів'ях, колокаціях, фразових дієсловах та виразах, включаючи метафори. Переклад культурних текстів – це складне завдання, і перекладачі повинні бути обізнані з культурою, з якої вони перекладають, і культурою, до якої вони перекладають. У прислів'ях є культурні аспекти, які становлять труднощі для перекладачів [44].

Наприклад, розглянемо англійське прислів'я “*An apple a day keeps the doctor away*”. Це прислів'я відображає увагу до здорового способу життя. Однак, в українській культурі ця фраза може нести інші асоціації, тож перекладачеві потрібно знати, як вона сприймається в різних культурах, щоб передати не лише буквальний зміст, а й відтінки значення.

Н. Норрік розробив класифікацію прислів'їв на основі типів фігуративності, проаналізувавши вибірку прислів'їв з “*Oxford Dictionary of English Proverbs*”. Він виділив п'ять типів фігуративних прислів'їв: синекдоха, метафоричні, метонімічні, гіперболічні та парадоксальні. Фігуративні прислів'я мають значення, що відрізняється від їхнього буквального значення [34, с. 130-135]. Наприклад:

1) Прислів'я синекдохи.. Наприклад: “*The early bird catches the worm*”, “*Fair words break no bones*” і “*Make hay while the sun shines*”. У цих прислів'ях буквальне значення відрізняється від фігуративного.

2) Метафоричні прислів'я. Тут один прономінал стає метафоричним через взаємодію з іншим компонентом прислів'я або символізує якусь характерну ознаку. Наприклад: “*Favor will as surely perish as life*”, або: “*Fair play is a jewel*”.

3) Метонімічні прислів'я. Цей тип прислів'я базується на асоціації між буквально названим і задуманим. Наприклад, “*Diamonds are a girl's best friend*” – це метонімічне прислів'я.

За іншою класифікацією Н. Норіка, прислів'я та приказки в англійській мові можна поділити на гіперболічні та парадоксальні. Гіперболічні прислів'я та приказки ґрунтуються на використанні риторичної фігури гіперболи, яка передбачає перебільшення чи підсилення висловленого [45, с. 131]. Наприклад, у прислів'ї “*faint heart never won fair lady*” слово “*never*” є гіперболічним елементом, оскільки вжите висловлення перебільшує ситуацію.

Парадоксальні прислів'я та приказки містять у собі протиріччя або таку інтерпретацію, яка включає логічне суперечення. Вони можуть мати “друге тлумачення”. Наприклад, у прислів'ї “*fair is not fair, but that which pleases*” перша

частина виражає логічне суперечення. Ще одним прикладом може бути “The pen is mightier than the sword”, де вказується на парадоксальний характер сили пера.

На нашу думку, такий підхід до класифікації прислів'їв та приказок допомагає краще розуміти їхню природу та особливості вживання в мовленні. Однак, важливо враховувати, що деякі прислів'я можуть мати елементи як гіперболічних, так і парадоксальних конструкцій одночасно, що може ускладнювати чітку класифікацію.

Прислів'я та приказки в англійській мові часто мають своє походження з літературних творів, казок, міфології та інших художніх джерел. Навіть у сучасному вживанні багато з них мають коріння у давніх часах та літературних традиціях [12, с. 108].

Наприклад, приказка “All that glitters is not gold” (Не все золото, що блищить) була використана у творі Уільяма Шекспіра “Купець венеціанський” (“The Merchant of Venice”). Ця фраза стала популярною та використовується й досі, передаючи мудрість про те, що зовнішній блиск не завжди означає справжню цінність.

Прислів'я та приказки в англійській мові можна класифікувати за їхніми семантичними особливостями на три групи [1, с. 91]:

1) Перша група, що складається з художніх одиниць, має смисловий контекст, формуючись за допомогою окремих лексичних значень слів. Ці прислів'я відзначаються поетичним виразом та високою виразністю, наприклад, “*All that glitters is not gold*” (Не все золото, що блищить).

2) Друга група, паремії, передають своїй аудиторії моральні чи соціальні висновки через поєднання лексичних та фразеологічних значень. Ці вислови часто служать для вираження наслідків певних дій, наприклад, “*Actions speak louder than words*” (Дії говорять голосніше за слова).

3) Третя група, прислів'я в переносному значенні, є близькою до фразеологічних одиниць та використовується у переносному сенсі для передачі загальних істин або ситуацій, наприклад, “*A bird in the hand is worth two in the bush*” (Краще синиця в руках, ніж журавель у небі).

Ця класифікація надає унікальний огляд семантичних характеристик прислів'їв та приказок в англійській мові, підкреслюючи їхню різноманітність та роль у вираженні загальних істин. Однак, важливо враховувати, що у мовній практиці окремі прислів'я часто можуть перетинатися між групами, що підкреслює гнучкість цих фразеологічних конструкцій.

Р. Хонек виділяє п'ять типів фігуративних прислів'їв у англійській мові: синекдоха, метафора, метонімія, гіпербола та парадокс. Кожен з цих типів відображає специфічну фігуративну мовленнєву конструкцію [34, с. 130-135]:

1) Синекдоха використовується, коли пряме значення фрази відрізняється від його фігуративного смислу. Наприклад: “All hands on deck” (Усі руки на палубі) – де “hands” (руки) означають увесь екіпаж.

2) Метафора передає символічне значення через взаємодію слова з іншим елементом прислів'я. Приклад: “Time is money” (Час – це гроші).

3) Метонімія ґрунтується на асоціаціях між прямо названим предметом та метою. Наприклад: “The White House announced...” (Білий дім оголосив...) – де “White House” (Білий дім) використовується для позначення уряду США.

4) Гіпербола передбачає підсилення, коли сказано більше, ніж необхідно. Приклад: “I've told you a million times” (Я сказав тобі мільйон разів).

5) Парадоксальні прислів'я містять у собі суперечку або логічну суперечність. Наприклад: “The pen is mightier than the sword” (Перо могутніше за меч).

Ця класифікація відображає різноманітність способів вираження фразеологічних одиниць та підкреслює їхню символічну природу в мовленні. Це допомагає краще розуміти глибину та багатогранність прислів'їв та приказок в англійській мові. Однак важливо враховувати, що в деяких випадках одне прислів'я може мати елементи кількох типів одночасно, що робить їхню класифікацію дещо відносною і відкритою для тлумачень.

Прислів'я та приказки в англійській мові можна розділити на різні групи в залежності від тематики, яка вони відображають [35, с. 94]. Наприклад, одні відображають аспекти життя, наприклад: “All that glitters is not gold”, що

підкреслює необхідність обережності у виборі; інші стосуються природи, наприклад: “*A bird in the hand is worth two in the bush*”, що наголошує на цінності того, що ми маємо зараз.

Ця класифікація дозволяє систематизувати прислів'я та приказки за їхніми тематичними спрямуваннями, відображаючи широкий спектр ідей та моральних принципів. Вона також підтверджує ідею, що у різних мовах і культурах існують загальні концепції, які виражаються у схожих мовленнєвих формах.

Це свідчить про універсальність деяких ідей, які перетинають мовні та культурні бар'єри. Наприклад, “*Actions speak louder than words*” має аналоги у багатьох культурах, що підкреслює важливість вчинків у порівнянні зі словами.

Розглянуті класифікаційні принципи, зокрема за видами семантики, структурою, за джерелами походження та іншими характеристиками, показали величезне розмаїття цих мовних конструкцій. Вони відображають як загальнолюдські мудрості та досвід, так і відбивають особливості та цінності конкретної культури.

Цей аналіз допомагає краще розуміти складові частини прислів'їв та приказок, розкривати їхню внутрішню структуру, функціональність у мовленні та роль у вираженні культурної спадщини. Варто зазначити, що розуміння цих аспектів є ключовим у контексті вивчення англійської мови як іноземної, а також для лінгвістичних та культурологічних досліджень.

1.3 Особливості перекладу англійських прислів'їв та приказок

У контексті мовознавчого вивчення, переклад прислів'їв та приказок з англійської мови на інші мови є проблематичним завданням, оскільки ці фразеологічні одиниці мають унікальні структурно-семантичні особливості та глибокі культурні корені. Вивчення цього аспекту мовного перекладу має важливе значення як для теоретичного, так і для практичного мовознавства. Відображення культурних, історичних та соціальних аспектів в прислів'ях та

приказках ускладнює їх точний переклад, оскільки зміст і відтінки значень можуть бути унікальними для кожної мови та культури.

Переклад англійських прислів'їв та приказок українською мовою є складним завданням, не лише через різницю у будові обох мов, але й через особливий характер цих фразеологічних конструкцій. Фразеологізми відрізняються від інших мовних одиниць тим, що мають відносно сталий склад, цілісне семантичне значення та часто виражають образність. Основною проблемою в перекладі є те, що значення фразеологічних одиниць може бути важко передати, оскільки воно може бути унікальним для кожної мови та культури. Багато прислів'їв та приказок мають глибокі культурні корені, тому точне відтворення їхнього смислу у іншій мові може бути викликаною складністю [1, с. 18].

Під час перекладу англійських прислів'їв та приказок складності виникають через національно-культурний контекст, який впливає на їхнє значення. Цей аспект, відомий як ідіоетнічний компонент, представляє собою культурні та національні відтінки значень, які не завжди можна точно передати у іншій мові. У результаті перекладу може виникнути розбіжність у лексичному складі, структурі та образах між вихідними та цільовими фразеологічними одиницями [20, с. 139].

Порівняльний аналіз англійських та українських прислів'їв та приказок вказує на їхню значну різницю в семантичних та лексичних особливостях. Ця різниця виникає з різних історичних, соціальних, економічних умов та менталітету двох культур. Географічне положення, клімат, національна свідомість, ментальність та особливості мов є ключовими факторами, що визначають ці відмінності [25, с. 95]. Важливо відзначити, що багато прислів'їв та приказок у обох мовах є полісемантичними, тобто мають кілька значень, що робить їх схожими та спрощує процес перекладу та порівняння. При виборі найточнішого українського еквіваленту для англійських фразеологічних одиниць, важливо керуватися аналогією, особливо відносно основного значення даної фрази.

Українські та англійські прислів'я та приказки відображають різні образи й символи для передачі схожих ідей або концепцій. Ці різні образи свідчать про різницю в соціальних стандартах та культурних особливостях обох народів. Наприклад, вказується на відсутність прямого еквіваленту між певними англійськими прислів'ями та українськими. Це може пояснювати те, що в кожній культурі існують унікальні концепції та образи, які можуть бути складні для точного відтворення в іншій мові [27, с. 615]. Відображення різниці між мовними культурами через прислів'я та приказки відкриває широкі можливості для вивчення міжмовної комунікації та культурного обміну, а також підкреслює необхідність уважного підходу під час перекладу, зокрема при виборі найближчого відповідника для відтворення ідеї у новій мові.

Найефективнішим методом перекладу англомовних прислів'їв та приказок є використання еквівалентної одиниці у цільовій мові, яка має подібне значення та виражає схожий образ. Використання повного фразеологічного еквіваленту забезпечує не лише передачу основного змісту, але й збереження образності та виразності, характерних для вихідної фразеологічної одиниці. Зазначено, що такі еквіваленти повинні бути ідентичними за структурою, лексичним складом, стилістичними характеристиками, а також образністю [20, с. 140]. Варто відзначити, що повних фразеологічних еквівалентів не завжди є велика кількість, і часто вони обмежені тим, що відомі як "інтернаціональні фразеологічні одиниці". Це свідчить про те, що в кожній мові існують унікальні культурні аспекти та образи, які можуть виявитися важкими для точного відтворення в іншій мові.

Важливим етапом у процесі перекладу є використання часткових еквівалентів, які, хоч і містять певні відмінності в лексичній або граматичній структурі, забезпечують збереження сенсу та стилістичної спрямованості вихідної фразеологічної одиниці. Зазначено, що такі часткові еквіваленти можуть бути як лексичними, так і граматичними, а їх ступінь адекватності рівноцінна повним еквівалентам. [20, с. 140].

Коли у цільовій мові відсутній еквівалент чи аналог вихідного прислів'я чи приказки, перекладач може використовувати калькування, що полягає у дослівній передачі конструкції. Однак такий спосіб може стати складним, оскільки він вимагає створення нового виразу, який буде зрозумілим для адресата перекладу [2, с. 140-141].

За М. Бейкером існує чотири стратегії перекладу прислів'їв та приказок з англійської мови [23]:

1) Перша стратегія включає вибір ідіоматичного вислову, яке відповідає значенню оригіналу.

2) Друга передбачає пошук еквівалентної мовної одиниці зі схожим семантичним значенням, але з іншою лексичною структурою.

3) Третя – використання парафрази, коли відсутній точний еквівалент у цільовій мові або коли стилістика потребує змін.

4) Четверта – повне вилучення частини тексту, яка не має адекватного еквіваленту у цільовій мові.

Такі стратегії допомагають в перекладі фразеологічних одиниць, але варто враховувати, що вибір конкретної стратегії залежить від контексту, культурних відмінностей та мовних особливостей. Іноді немає однозначного варіанту перекладу, і вибір стратегії стає справою індивідуального розуміння фрази та мовних особливостей цільової мови.

У перекладі англійських прислів'їв та приказок на українську мову можна виділити кілька категорій, які відрізняються за ступенем відповідності між виразами різних мов [25, с. 100-101]:

1) Повні еквіваленти передбачають абсолютну відповідність між англійськими та українськими варіантами фразеологічних конструкцій.

2) Часткові еквіваленти, натомість, показують невеликі відмінності у змісті між прислів'ями та приказками обох мов. Це може відбуватися через різницю в образності чи компонентному складі конструкцій, але загальний сенс лишається схожим.

3) Відповідники-кальки виникають при дослівному перекладі, коли маємо ситуацію, коли значення прислів'їв або приказок збігається, але їх структури та образність відрізняються. Ці особливості перекладу відображають унікальні риси менталітету та культурної спадщини кожного народу

Ці відмінності у перекладі свідчать про глибину культурних відмінностей між мовами та народами. Враховуючи це, важливо зберігати не лише значення прислів'їв та приказок, але й їхню образність і культурний контекст при перекладі для збереження національної своєрідності та відтінків кожної мови [22].

При перекладі прислів'їв та приказок з англійської мови на інші, важливо враховувати лінгвістичні та позалінгвістичні особливості обох мов. Лінгвістичні аспекти охоплюють не лише слова, а й культурні контексти, які мають значення для розуміння прислів'їв та приказок. Кожен прислів'я має свій унікальний смисл у конкретному культурному контексті. Тому важливо передати ці культурні відтінки із врахуванням особливостей початкової мови. Неприйнятно перекладати прислів'я буквально, спираючись лише на перше значення слів у словнику.

Г. Моланазар підкреслив, що прислів'я не можна перекладати буквально (слово в слово), оскільки інколи вони можуть відсутність природних образних еквівалентів у цільовій мові. Тому він запропонував дві стратегії перекладу: а) знаходження схожих прислів'їв у двох мовах з більш-менш схожою формою, словником і значенням; б) багато прислів'їв можуть мати схожі значення та використовуватися у тих самих контекстах, але мати різну форму та словниковий склад [43, с. 54].

Переклад прислів'їв можна виконати трьома способами: введенням слів, що розкривають значення прислів'я; заміною його еквівалентом у цільовій мові; чи прямим викладенням його нефігуративного значення. Зауважується, що прислів'я та ідіоми утворюють одиниці лексикона та граматики, які складно передати з однієї мови в іншу [29].

М. Бейкер пропонує чотири стратегії перекладу ідіом та фіксованих виразів, включаючи прислів'я: використання ідіоми зі схожим значенням і

формою у вихідній мові; використання ідіоми з подібним значенням, але різною формою; переклад за допомогою перефразування; або переклад шляхом пропуску (упущення) [23, с. 6].

Якщо прислів'я та приказки не мають еквівалентів у цільовій мові, можна використовувати такі методи: буквальний переклад, використання оригінального слова в лапках, знаходження близьких еквівалентів у цільовій мові чи нелідовий переклад [29].

Один із відомих методів, запропонований І. Корунцем, включає такі стратегії перекладу: вибір абсолютних еквівалентів, вибір близьких еквівалентів, використання власних ідіоматичних аналогій, вибір приблизних аналогій та описовий переклад [8, с. 182-195].

У мовознавстві для вираження прислів'їв та приказок застосовуються різні способи перекладу. Це включає використання псевдоприслів'їв, які зберігають схожість у метафоричному значенні, але можуть мати відмінності у формі; повні відповідності, де переклад зберігає точність та семантичне навантаження; часткові відповідності, які передають основну ідею, але можуть мати невеликі відхилення; калькування, де слова або фрази перекладаються дослівно; описовий переклад, який замінює прислів'я або приказку аналогічним виразом, що має схожий зміст. [12, с. 108].

Проаналізовані підходи до перекладу відображають різні стратегії передачі смислу прислів'їв та приказок з англійської мови на українську. Кожен з цих методів має свої переваги та обмеження, і вибір конкретного підходу залежить від контексту, специфіки культурних особливостей та сприйняття мовного виразу в перекладі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ІВ ТА ПРИКАЗОК І ТРУДНОЩІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

2.1 Аналіз англійських прислів'їв та приказок

У світі мовних виразів англійські прислів'я та приказки займають особливе місце як важливий елемент культурної спадщини. Їхня унікальна будова та змістове наповнення відображають мудрість, накопичену протягом багатьох століть. У даному розділі проводиться структурний аналіз англійських прислів'їв та приказок з метою розкриття їхньої лінгвістичної будови, особливостей граматичної структури та семантичного навантаження. Поглиблене дослідження структурних характеристик дозволить краще розуміти внутрішню організацію цих мовних одиниць та їхню роль у вираженні ідей, цінностей та настанов.

2.1.1 Структурний аналіз

Прислів'я та приказки – це не лише заповіді життя, а й важливі фрагменти культурної спадщини, що передаються з покоління в покоління. Під час вивчення цих висловів важливо аналізувати не лише їхні значення та ідеї, але й структурні особливості, оскільки саме будова фраз може вплинути на їхнє сприйняття та інтерпретацію. У цьому підрозділі ми ретельно розглянемо англійські прислів'я та приказки, розділивши їх на групи залежно від їхньої структури речень. Це дозволить нам отримати більше уявлення про те, як ці вислови функціонують у мовленні та їхнє значення у мовленнєвій практиці.

Прості речення:

- 1) *“A bird in the hand is worth two in the bush.”*
- 2) *“A leopard can't change its spots.”*
- 3) *“A penny saved is a penny earned.”*
- 4) *“A picture is worth a thousand words.”*

- 5) *"A rolling stone gathers no moss."*
- 6) *"A watched pot never boils."*
- 7) *"All good things must come to an end."*
- 8) *"All roads lead to Rome."*
- 9) *"Beauty is in the eye of the beholder."*
- 10) *"Beggars can't be choosers."*
- 11) *"Better late than never."*
- 12) *"Better safe than sorry."*
- 13) *"Birds of a feather flock together."*
- 14) *"Curiosity killed the cat."*
- 15) *"Cutting off the nose to spite the face."*
- 16) *"Don't bite the hand that feeds you."*
- 17) *"Don't count your chickens before they hatch."*
- 18) *"Don't cry over spilled milk."*
- 19) *"Don't put all your eggs in one basket."*
- 20) *"Every cloud has a silver lining."*
- 21) *"Every dog has its day."*
- 22) *"Every man for himself."*
- 23) *"Fortune favors the bold."*
- 24) *"Good things come in small packages."*
- 25) *"Good things come to those who wait."*
- 26) *"Honesty is the best policy."*
- 27) *"If the shoe fits, wear it."*
- 28) *"Ignorance is bliss."*
- 29) *"It takes two to tango."*
- 30) *"It's a piece of cake."*
- 31) *"Keep your friends close and your enemies closer."*
- 32) *"Kill two birds with one stone."*
- 33) *"Let sleeping dogs lie."*
- 34) *"Make hay while the sun shines."*

- 35) *"Money doesn't grow on trees."*
- 36) *"Necessity is the mother of invention."*
- 37) *"No pain, no gain."*
- 38) *"Once bitten, twice shy."*
- 39) *"Out of sight, out of mind."*
- 40) *"People who live in glass houses shouldn't throw stones."*
- 41) *"Practice makes perfect."*
- 42) *"Rome wasn't built in a day."*
- 43) *"The early bird catches the worm."*
- 44) *"The grass is always greener on the other side."*
- 45) *"The pot calling the kettle black."*
- 46) *"The truth will set you free."*
- 47) *"There's no place like home."*
- 48) *"There's no smoke without fire."*
- 49) *"Too many cooks spoil the broth."*
- 50) *"Two heads are better than one."*
- 51) *"What goes around, comes around."*
- 52) *"When in Rome, do as the Romans do."*
- 53) *"Where there's a will, there's a way."*
- 54) *"You can lead a horse to water, but you can't make it drink."*
- 55) *"You can't have your cake and eat it too."*
- 56) *"You can't judge a book by its cover."*
- 57) *"You can't make an omelette without breaking eggs."*
- 58) *"You can't teach an old dog new tricks."*
- 59) *"You reap what you sow."*

Складні речення:

- 1) *"The path to success is paved with dedication and persistence."*
- 2) *"Love makes a family, strong and jolly."*
- 3) *"In a family's embrace, you'll find solace."*
- 4) *"Blood is thicker than water, our bond will never falter."*

- 5) *“Love shared in a family, grows endlessly.”*
- 6) *“Family time is time well spent, creating memories that are heaven-sent.”*
- 7) *“The greatest enemy of knowledge is not ignorance, it is the illusion of knowledge.”*
- 8) *“The mind is not a vessel to be filled but a fire to be kindled.”*
- 9) *“It's a small world.”*
- 10) *“Dreams are the seeds of success, plant them with hard work and watch them progress.”*
- 11) *“Together we stand, united as a clan.”*
- 12) *“Family bonds are strong, they can never go wrong.”*
- 13) *“The more you know, the less you need to say.”*

Вивчення структури англійських прислів'їв та приказок виявляє їхню мовну організацію та вплив на сприйняття. Розділення на групи за структурними особливостями речень дозволило ліпше зрозуміти, як вони функціонують у мовленні. Особливості їхньої будови впливають на їхню виразність та ефективність у передачі життєвих істин та культурних цінностей. Такий аналіз сприяє глибшому розумінню природи прислів'їв та приказок як складової мовної культури.

2.1.2 Семантичний аналіз

Англійські прислів'я та приказки є ключовими складовими мовної культури, що втілюють невичерпну мудрість та життєвий досвід. У даному підрозділі ми вивчимо їхню семантику, поділяючи їх на кілька груп відповідно до основних семантичних напрямків.

Група 1: Прислів'я зі змістом про цінність, вигоду, час та можливості:

- 1) *“A bird in the hand is worth two in the bush.”*
- 2) *“A penny saved is a penny earned.”*
- 3) *“A picture is worth a thousand words.”*
- 4) *“A rolling stone gathers no moss.”*

- 5) *"A watched pot never boils."*
- 6) *"All good things must come to an end."*
- 7) *"All roads lead to Rome."*
- 8) *"Every cloud has a silver lining."*
- 9) *"Every dog has its day."*
- 10) *"Good things come to those who wait."*
- 11) *"Good things come in small packages."*
- 12) *"It takes two to tango."*
- 13) *"Kill two birds with one stone."*
- 14) *"Make hay while the sun shines."*
- 15) *"Money doesn't grow on trees."*
- 16) *"Necessity is the mother of invention."*
- 17) *"No pain, no gain."*
- 18) *"Rome wasn't built in a day."*
- 19) *"The early bird catches the worm."*
- 20) *"The grass is always greener on the other side."*
- 21) *"The truth will set you free."*
- 22) *"There's no smoke without fire."*
- 23) *"Where there's a will, there's a way."*
- 24) *"You reap what you sow."*

Група 2: Спостереження, порівняння, загальновідомі істини:

- 1) *"Beauty is in the eye of the beholder."*
- 2) *"Beggars can't be choosers."*
- 3) *"Birds of a feather flock together."*
- 4) *"Cut your coat according to your cloth."*
- 5) *"Cutting off the nose to spite the face."*
- 6) *"Don't bite the hand that feeds you."*
- 7) *"Don't count your chickens before they hatch."*
- 8) *"Don't cry over spilled milk."*
- 9) *"Don't put all your eggs in one basket."*

- 10) *"Fortune favors the bold."*
- 11) *"Home is where the heart is."*
- 12) *"Honesty is the best policy."*
- 13) *"If the shoe fits, wear it."*
- 14) *"Ignorance is bliss."*
- 15) *"It takes two to tango."*
- 16) *"It's a piece of cake."*

Група 3: Рекомендації, попередження, принципи та життєві правила:

- 1) *"Don't bite the hand that feeds you."*
- 2) *"Keep your friends close and your enemies closer."*
- 3) *"Laugh and the world laughs with you, cry and you cry alone."*
- 4) *"Let sleeping dogs lie."*
- 5) *"People who live in glass houses shouldn't throw stones."*
- 6) *"Practice makes perfect."*
- 7) *"The pot calling the kettle black."*
- 8) *"The truth will set you free."*
- 9) *"There's no place like home."*
- 10) *"Too many cooks spoil the broth."*
- 11) *"Two heads are better than one."*
- 12) *"What goes around, comes around."*
- 13) *"When in Rome, do as the Romans do."*
- 14) *"Where there's a will, there's a way."*
- 15) *"You can lead a horse to water, but you can't make it drink."*
- 16) *"You can't have your cake and eat it too."*
- 17) *"You can't judge a book by its cover."*
- 18) *"You can't make an omelette without breaking eggs."*
- 19) *"You can't teach an old dog new tricks."*

Група 4: Порівняльні та аналогічні вирази:

- 1) *"A leopard can't change its spots."*
- 2) *"Every man for himself."*

- 3) “Out of sight, out of mind.”
- 4) “The mind is not a vessel to be filled but a fire to be kindled.”
- 5) “The pen is mightier than the sword.”
- 6) “The path to success is paved with dedication and persistence.”
- 7) “Love makes a family, strong and jolly.”
- 8) “In a family's embrace, you'll find solace.”
- 9) “Blood is thicker than water, our bond will never falter.”
- 10) “Love shared in a family, grows endlessly.”
- 11) “Family time is time well spent, creating memories that are heaven-sent.”

Група 5: Порівняння різних ситуацій:

- 1) *“The more you know, the less you need to say.”*
- 2) *“The greatest enemy of knowledge is not ignorance, it is the illusion of knowledge.”*
- 3) *“The mind is not a vessel to be filled but a fire to be kindled.”*
- 4) *“It's a small world.”*
- 5) *“Dreams are the seeds of success, plant them with hard work and watch them progress.”*
- 6) *“Together we stand, united as a clan.”*
- 7) *“Family bonds are strong, they can never go wrong.”*
- 8) *“The pot calling the kettle black.”*
- 9) *“The early bird catches the worm.”*
- 10) *“The grass is always greener on the other side.”*

Ці групи дозволяють виділити основні теми та схожість прислів'їв та приказок за їхнім змістом.

Проведений семантичний аналіз англійських прислів'їв та приказок підтвердив їхню різноманітність та глибокий зміст. Групування за основними семантичними напрямками дозволило виявити широкий спектр тематик, що відображені у цих висловах. Вони не лише передають важливі життєві моменти, але й включають в себе поради, загальновідомі істини та правила поведінки, ставлячи перед нами багатогранний світ культурних та соціальних цінностей.

2.2 Аналіз перекладу англомовних прислів'їв та приказок на українську мову

2.2.1 Приклади прямого перекладу

У контексті дослідження перекладу англомовних прислів'їв та приказок на українську мову, важливим етапом є аналіз конкретних прикладів прямого перекладу. Цей підрозділ присвячено ретельному розгляду та оцінці стратегій, які використовуються при безпосередньому переносі фразеологічних одиниць з англійської мови на українську.

Аналіз прямих перекладів дозволяє виявити, як відбувається передача семантики, структури та культурного контексту англійських прислів'їв та приказок у відповідні українські еквіваленти. Зокрема, розглядатимуться способи вираження метафоричного змісту, відтінки значень та відмінності у структурі між англійськими та українськими фразеологізмами.

Серед прикладів прямих перекладів англійських прислів'їв та приказок на українську можна зазначити такі:

“Actions speak louder than words.” – *“Діла говорять голосніше за слова”*.

Переклад вірно передає сенс оригіналу, підкреслюючи важливість дій у порівнянні з словами.

“All good things must come to an end.” – *“Все добре колись закінчується”*.

Цей переклад точно відтворює ідею тимчасовості та закінчення навіть найприємніших речей.

“Better late than never.” – *“Краще пізно, ніж ніколи”*.

Переклад зберігає оригінальний зміст про можливість виконання дії в будь-який час, підкреслюючи важливість дії незалежно від часових рамок.

“Don't count your chickens before they hatch.” – *“Не рахуй курчат, поки не вилупилися”*.

Переклад передає попередження про те, щоб не зараховувати очікувані результати, поки вони фактично не настануть.

“Every cloud has a silver lining.” – *“В кожному хмарному дні є своє срібне відображення”*.

Переклад влучно передає ідею позитивного боку будь-якої негативної ситуації.

“Fortune favors the bold.” – *“Щасливчик належить сміливому”*.

Переклад добре відображає ідею того, що успіх супроводжує тих, хто відважний і ризикує.

“Good things come to those who wait.” – *“Добрі речі приходять до тих, хто чекає”*.

Цей переклад виражає очікування на винагороду чи успіх для терплячих людей.

“Honesty is the best policy.” – *“Чесність – найкраща політика”*.

Цей переклад точно передає ідею, що чесність є найбільш вигідною стратегією.

“Kill two birds with one stone.” – *“Убити двох зайців одним пострілом”*.

Цей переклад передає можливість вирішення двох завдань одночасно.

“Let sleeping dogs lie.” – *“Не будь зайвим – не буди сплячого пса”*.

Переклад влучно передає попередження про те, щоб уникати можливих проблем чи конфліктів.

“Make hay while the sun shines.” – *“Коси сіно, коли сонце світить”*.

“The path to success is paved with dedication and persistence.” – *“Шлях до успіху вкритий самовідданістю та наполегливістю.”*

У перекладі вдається передати загальний сенс прислів'я, але варто зауважити, що в оригіналі йдеться про “dedication and persistence”, але український варіант може втратити дещо з відтінків значень цих словосполучень.

“Love makes a family, strong and jolly.” – *“Любов робить родину сильною й веселою.”*

Переклад вдало передає основну ідею про роль любові у родині, але може втратити деякі аспекти зв'язку між сильною та веселою родиною, які були присутні в оригіналі.

“In a family's embrace, you'll find solace.” – *“У обіймах родини знаходиш спокій.”*

У перекладі зберігається загальний сенс про те, що родина є місцем затишку, але можливо, втрачається дещо з емоційного аспекту “solace” через більш загальне “спокій”.

“Blood is thicker than water, our bond will never falter.” – *“Кров гуще води, наш зв'язок не зламається.”*

Переклад успішно передає головну ідею про сильний зв'язок, але може відсутній певний аспект “здатності розламати́ся” (faltered), який присутній у вихідному виразі.

“Love shared in a family, grows endlessly.” – *“Любов у родині росте, коли нею ділишся.”*

У перекладі втрачається ідея про те, що любов у родині росте завдяки її взаємному обміну та спільному досвіду.

“Family time is time well spent, creating memories that are heaven-sent.” – *“Час, проведений з родиною, не забувається ніколи.”*

У перекладі зберігається загальний сенс, але втрачаються елементи про “створення незабутніх спогадів”.

“The greatest enemy of knowledge is not ignorance, it is the illusion of knowledge.” – *“Найбільший ворог знань – не незнання, а уява про знання.”*

Переклад відображає основну ідею прислів'я, враховуючи сутність різниці між незнанням і помилковим уявленням про знання.

“The mind is not a vessel to be filled but a fire to be kindled.” – *“Розум – не посудина для наповнення, а вогонь, що потребує запалу.”*

У перекладі втрачається аспект “kindled”, який передає ідею “запалу” чогось в розумі, що може впливати на сприйняття оригінального виразу.

Цей переклад відтворює ідею того, щоб використовувати можливості у вигідний час.

“No rain, no gain.” – “Без болю немає перемоги”.

Переклад передає ідею, що досягнення чогось цінного часто потребує зусиль чи жертв.

“Out of sight, out of mind.” – “Що з очей, то з серця”.

Цей переклад відображає можливе забуття чогось, коли це втрачається з поля зору.

“Practice makes perfect.” – “Практика дає досконалість”.

Переклад виражає ідею, що повторення чи тренування допомагають досягти високої майстерності.

“Rome wasn't built in a day.” – “Рим не був збудований за день”.

Цей переклад відображає ідею того, що великі досягнення потребують часу та терпіння.

“There's no place like home.” – “Немає місця краще за дім”.

Цей переклад виражає відчуття приналежності та комфорту у власному середовищі.

“Two heads are better than one.” – “Дві голови краще, ніж одна”.

Переклад передає ідею ефективності спільної роботи та думок.

“When in Rome, do as the Romans do.” – “По дереву веди, як саме”.

Цей переклад наголошує на потребі пристосування до оточуючого середовища.

“You can't teach an old dog new tricks.” – “Старого коня на нові скакунки не навчиш”.

Переклад передає ідею складності зміни старих звичок чи підходів.

“All that glitters is not gold.” – “Не все, що блищить, золото”.

Переклад відтворює попередження про те, щоб бути обережним у судженнях за зовнішнім блиском.

“Cut your coat according to your cloth.” – “Крої свій плащ за своєю тканиною (своїми мірками)”.

Переклад передає необхідність відповідності можливостей до умов чи ресурсів.

“Every dog has its day.” – “У кожного пса є його день”.

Цей переклад передає ідею того, що кожна особа має своєму час.

“Good things come in small packages.” – “Добре завжди буває в маленьких упаковках”.

Переклад вдалий у вираженні ідеї, що цінні речі можуть мати невеликі розміри.

“Home is where the heart is.” – “Будинок там, де серце”.

Цей переклад передає значення відчуття затишку та родинного тепла у будь-якому місці, де знаходиться людське серце.

“If the shoe fits, wear it.” – “Якщо туфля підходить, взуй її”.

Переклад передає ідею використання можливостей, якщо вони підходять або відповідають.

“Keep your friends close and your enemies closer.” – “Держи друзів близько, а ворогів – ще ближче”.

Переклад передає попередження про важливість бути пильним навколо тих, хто може стати загрозою.

“Laugh and the world laughs with you, cry and you cry alone.” – “Смійся – і світ сміється разом з тобою, плач – і ти плачеш сам”.

Цей переклад передає ідею взаємодії соціальної реакції на наші емоції.

“Money doesn't grow on trees.” – “Гроші не ростуть на деревах”.

Переклад підкреслює необхідність розумної економії та розуміння, що гроші потрібно заробляти.

“Once bitten, twice shy.” – “Кілька разів укушений – двічі обережний”.

Цей переклад виражає ідею того, що після негативного досвіду людина стає більш обережною.

“People who live in glass houses shouldn't throw stones.” – “Люди, які живуть у скляних будинках, не повинні кидати каміння”.

Цей переклад передає попередження про те, що люди не повинні критикувати інших, оскільки самі можуть бути вразливі та потенційно піддаються критиці.

“The grass is always greener on the other side.” – “Трава завжди зеленіша на тій стороні”.

Цей переклад відображає ідею про те, що інше місце або ситуація здаються кращими, ніж те, що ми маємо в даний момент.

“There's no smoke without fire.” – “Немає диму без вогню”.

Цей переклад підтверджує ідею, що в кожній чутці про подію може бути деяка правда.

“You reap what you sow.” – “Що посієш, те й пожнеш”.

Цей переклад вказує на те, що наслідки наших дій повертаються до нас у майбутньому.

“A watched pot never boils.” – “Довго чекаєш – гаряча не буде”.

Цей переклад передає ідею про те, що коли ми чекаємо на щось з нетерпінням, здається, що час рухається дуже повільно.

“Better safe than sorry.” – “Краще перестрахуватись, ніж пошкодувати”.

Цей переклад наголошує на важливості передбачення можливих негараздів та запобіганні їхнього виникнення.

“Beauty is in the eye of the beholder.” – “Краса у очах того, хто дивиться”.

Це прислів'я підкреслює, що сприйняття краси є індивідуальним і залежить від особистих уподобань.

“Don't bite the hand that feeds you.” – “Не кусай руку, яка годує”.

Це прислів'я нагадує про важливість не ображати чи не пошкоджувати тих, хто надає допомогу.

“Every man for himself.” – “Кожен за себе”.

Це висловлює ідею самозахисту та необхідності брати відповідальність за свої власні дії.

“Ignorance is bliss.” – “Невігластво – щастя”.

Це прислів'я вказує на те, що іноді незнання може бути сприятливим для щастя чи спокою.

“Too many cooks spoil the broth.” – “Забагато куховарів псують бульйон”.

Це прислів'я попереджує про те, що занадто багато людей, які намагаються керувати ситуацією, може насправді зашкодити.

“Where there's a will, there's a way.” – “Якщо є бажання, є і можливість”.

Це прислів'я підкреслює, що з відповідним бажанням та наполегливістю можна досягти будь-якої мети.

“You can't make an omelette without breaking eggs.” – “Не зробиш яєчницю, не розбивши яйця”.

Це прислів'я вказує на те, що іноді досягнення чогось нового чи покращення вимагає жертв та зусиль.

“Actions speak louder than words.” – “Діла говорять голосніше за слова”.

Це прислів'я наголошує на важливості фактичних дій у порівнянні з обіцянками чи словами.

“A picture is worth a thousand words.” – “Картинка варта тисячу слів”.

Це прислів'я підкреслює силу візуального зображення у порівнянні з багатослівним описом.

Ці переклади намагаються зберегти сенс та виразність англійських прислів'їв та приказок, але можуть мати нюанси у розумінні через відмінності між культурами та мовами. Дослівний переклад може відображати сенс, але не завжди точно передає всю глибину значення чи контексту.

При аналізі таких перекладів, важливо враховувати контекст, в якому використовується дане прислів'я або приказка. Наприклад, “Actions speak louder than words” вказує на важливість дій у порівнянні зі словами, а український еквівалент точно відображає цю ідею.

Однак, переклади типу “Every cloud has a silver lining” чи “Fortune favors the bold” можуть втратити частину образності або емоційного навантаження в українській версії через особливості мови та культурного сприйняття.

Загалом, прямі переклади прислів'їв та приказок допомагають у збереженні основного смислу, але часто вимагають адаптації для передачі ефективного звучання та виразності в українському мовному середовищі. Іноді потрібні додаткові пояснення або контекст для повного розуміння сенсу перекладеної фрази.

Таким чином, прямі переклади прислів'їв та приказок є важливим етапом в роботі перекладача, але вимагають уважності та тонкої роботи над передачею не лише лексичного змісту, а й виразності та метафоричності вихідного вислову.

2.2.2 Приклади еквівалентного перекладу

При перекладі прислів'їв та приказок із однієї мови на іншу виникає складне завдання збереження не лише лексичного змісту, а й культурних та метафоричних аспектів оригіналу. У попередньому підрозділі було проаналізовано прямі (дослівні) переклади англійських прислів'їв та приказок на українську мову. Тепер необхідно розглянути приклади еквівалентного перекладу, де важливою є не лише точність передачі фрази, але й збереження її сенсу, емоційного навантаження та культурного контексту.

“A leopard can't change its spots.” – “Панама не змінить своєї форми”.

Це прислів'я наголошує на тому, що характер або звички людини лишаються незмінними.

“Actions speak louder than words.” – “Не слова вирішують, а діла”.

Вислів підкреслює важливість фактичних дій у порівнянні з вимовленими словами.

“Birds of a feather flock together.” – “Свої свого знають”.

Прислів'я вказує на тенденцію людей об'єднуватися з тими, хто є схожим за інтересами чи характером.

“Cutting off the nose to spite the face.” – *“Відрубати ніс, щоб позлити обличчя”*.

Вираз вказує на нерозсудливі дії, спрямовані проти власних інтересів.

“Don't count your chickens before they hatch.” – *“Не рахуй курчат, поки не вилупилися яйця”*.

Прислів'я попереджує про недооцінювання ризиків чи перехвалювання майбутніх подій.

“A bird in the hand is worth two in the bush.” – *“Краще синиця в руках, ніж журавель в небі”*.

Переклад вдалий, бо він зберігає сенс оригіналу, залишаючи метафоричну ідею втрати або ризику при пошуках кращого.

“The early bird catches the worm.” – *“Хто рано встає, того і танки не виженуть”*.

Український варіант використовує жартівливий підхід для передачі сенсу про перевагу раннього початку дій.

“Actions speak louder than words.” – *“Не слова вирішують, а діла”*.

Еквівалентний переклад успішно передає акцент на важливості конкретних дій.

“The pot calling the kettle black.” – *“Бочка каже чорному казану, що воно чорне”*.

Український варіант зберігає іронію та сенс порівняння двох схожих, але неправомірно вказуючих один на одного об'єктів.

“When in Rome, do as the Romans do.” – *“У чужому краї – як своїм”*.

Еквівалентний переклад передає ідею пристосування до місцевих звичаїв та правил.

“Don't count your chickens before they hatch.” – *“Не рахуй курчат, поки не вилупилися яйця”*.

Український варіант вдало передає попередження про очікування результату до його фактичної реалізації.

“Better safe than sorry.” – *“Краще попередити, ніж виправдовуватися”*.

Переклад передає ідею профілактики та уникнення можливих неприємностей.

“Don't put all your eggs in one basket.” – “Не клади всі яйця в одну корзину”.

Український варіант наголошує на ризику концентрації ресурсів у одному місці.

“You can't have your cake and eat it too.” – “Не вийде сидіти на двох стільцях”.

Еквівалентний переклад підкреслює неможливість одночасного використання ресурсів на різні цілі.

“Necessity is the mother of invention.” – “Необхідність – мати винаходу”.

Український варіант передає ідею того, що потреба спонукає до пошуку рішень.

“A bird in the hand is worth two in the bush.” – “Краще синиця в руках, ніж журавель у небі”.

Український варіант підкреслює цінність того, що ми вже маємо, у порівнянні з можливим, але не впевненим майбутнім.

“Actions speak louder than words.” – “Не слова вирішують, а діла”.

Переклад передає ідею про важливість фактичних дій у порівнянні з вимовленими словами.

“The pen is mightier than the sword.” – “Перо сильніше за меч”.

Український варіант вказує на вплив слова та інтелектуальних зусиль порівняно з силовими методами.

“You can't teach an old dog new tricks.” – “Старого пса новим прийомам не навчиш”.

Прислів'я передає ідею про складність зміни старих звичок чи поглядів у старших людей.

“What goes around, comes around.” – “Що посієш, те й пожнеш”.

Український варіант вказує на циклічність наслідків наших дій.

“All that glitters is not gold.” – “Не все, що блищить, золото”.

Український варіант передає ідею того, що зовнішність може бути обманливою.

“Better late than never.” – “Краще пізно, ніж ніколи”.

Еквівалентний переклад підкреслює важливість вчасності, але й можливість здійснення дій навіть пізно.

“A rolling stone gathers no moss.” – “Камінь, який котиться, моху не набирає”.

Український варіант вказує на те, що безперервний рух може запобігти стагнації.

“Curiosity killed the cat.” – “Цікавість забила kota”.

Еквівалентний переклад передає ідею того, що цікавість може призвести до небезпеки.

“Every cloud has a silver lining.” – “У кожного хмара має свою сріблисту обгортку”.

Український варіант передає оптимістичний підхід до негативних ситуацій.

“Honesty is the best policy.” – “Чесність – найкраща політика”.

Еквівалентний переклад передає мудрість в тому, що чесність є найбільш вигідним підходом.

“You reap what you sow.” – “Що посієш, те й пожнеш”.

Український варіант передає ідею взаємозв'язку між діями та їхніми наслідками.

“The truth will set you free.” – “Правда зробить вас вільними”.

Еквівалентний переклад підкреслює важливість правдивості та її визволяючу силу.

“You can lead a horse to water, but you can't make it drink.” – “Можеш відвести до води коня, але напоїти його – ні”.

Український варіант підкреслює можливість надати можливість, але не змусити скористатися нею.

“Where there's a will, there's a way.” – “Де воля, там і шлях”.

Еквівалентний переклад передає ідею того, що з відповідним бажанням можливо досягнути будь-якої мети.

“Don't put all your eggs in one basket.” – “Не клади всі яйця в одну корзину”.

Український варіант наголошує на ризику концентрації ресурсів у одному місці.

“It takes two to tango.” – “На двох танок”.

Переклад передає ідею спільної відповідальності або участі.

“Two heads are better than one.” – “Два голови – не тільки краще, але й безпечніше”.

Еквівалентний переклад вказує на перевагу спільної думки чи вирішення проблеми.

“You can't judge a book by its cover.” – “Не судіть книгу за обкладинкою”.

Український варіант підкреслює необхідність уважного ознайомлення з об'єктом перед висновками.

“Every cloud has a silver lining.” – “У кожного хмара має свою срібlistу обгортку”.

Український варіант передає оптимістичний підхід до негативних ситуацій.

“Actions speak louder than words.” – “Не слова вирішують, а діла”.

Еквівалентний переклад підкреслює важливість фактичних дій у порівнянні з вимовленими словами.

“A picture is worth a thousand words.” – “Краще один раз побачити, ніж сто разів почути”.

Український варіант передає силу впливу візуальних образів.

“All roads lead to Rome.” – “Всі дороги ведуть до Риму”.

Еквівалентний переклад передає ідею, що існує багато шляхів до досягнення однієї мети.

“The grass is always greener on the other side.” – “Трава завжди зеленіша на тій стороні”.

Український варіант підкреслює уявлення про кращість чогось, що знаходиться далеко.

Аналізуючи еквівалентні переклади англійських прислів'їв та приказок на українську мову, можна зробити висновок, що багато з цих виразів успішно передають свою сутність та семантичний зміст в іншій мові. Українські відповідники відображають культурні та мовні особливості, зберігаючи значення та емоційний відтінок оригіналу. Такий аналіз дозволяє зрозуміти, як мудрість, поради та життєві принципи різних культур можуть бути виражені через прислів'я та приказки.

2.2.3 Приклади адаптації та вільного перекладу

Процес перекладу прислів'їв та приказок з однієї мови на іншу завжди вимагає від перекладача не лише вміння передати сенс оригіналу, але й знання культурних, історичних та соціальних відтінків кожної мови. У даному підрозділі проводиться аналіз перекладу англійських прислів'їв та приказок на українську мову через призму їхньої адаптації та вільного перекладу. Деякі з найвідоміших англійських висловів можуть бути адаптовані для кращого розуміння та відображення специфіки української культури та мовної традиції.

“Kill two birds with one stone.” – “Убити двох зайців одним пострілом”.

Українська адаптація вдалим чином передає ідею ефективності вирішення двох завдань одночасно.

“When in Rome, do as the Romans do.” – “Подобайся, якщо входиш”.

Вільний переклад підкреслює важливість прилаштування до місцевих звичаїв.

“The early bird catches the worm.” – “Хто рано встає – тому Бог дає”.

Український варіант передає сенс загальноприйнятого прислів'я, закликаючи до активності та відданості.

“Don't count your chickens before they hatch.” – “Не лічи курчат, поки не вилупились яйця”.

Адаптація вільно переказує пораду про необхідність уважності та реалізації планів тільки після їхньої реалізації.

“You can't have your cake and eat it too.” – “Не обійдеться без шкоди”.

Вільний переклад передає сенс неможливості мати все одночасно.

“Beggars can't be choosers.” – “Хто прошиться – той не вибирає”.

“A leopard can't change its spots.” – “Вовк до лісу, що білка до пеньку”.

Український варіант передає ідею про незмінність характеру.

“Don't cry over spilled milk.” – “Не розливане молоко – не пролите”.

Вільний переклад наголошує на не вигідності сумувати через невеликі втрати.

“The early bird catches the worm.” – “Кому бог посилає рано, тому й рано встає”.

Український варіант відображає важливість сприйняття можливостей, які життя пропонує.

“Don't put all your eggs in one basket.” – “Не клади всі яйця в одну корзину”.

Вільний переклад підкреслює ризик концентрації ресурсів.

“It's a small world.” – “Земля кругла”.

У даному випадку вільний переклад передає загально відомий факт про форму Землі, але втрачає вихідне значення фрази. Оригінальне прислів'я вживається, щоб підкреслити те, як світ малий та зв'язаний, як люди з різних частин планети можуть бути пов'язані.

“Dreams are the seeds of success, plant them with hard work and watch them progress.” – “Мрій, але не забувай копати колодязі”.

Український переклад відображає ідею необхідності не лише мріяти, а й працювати над своїми мріями. В оригіналі говориться про те, що мрії є важливими для успіху, але вони вимагають праці та старанності для реалізації.

“Together we stand, united as a clan.” – “В об'єднанні сила”.

Вільний переклад вдалим чином передає ідею сили колективу та єдності. Оригінал висловлює ідею того, що колективність має більшу силу, ніж індивідуальність.

“Family bonds are strong, they can never go wrong.” – “Кров не водиця”.

Український варіант відображає ідею невід'ємності та силі родинних зв'язків. Оригінал вказує на те, що родинні зв'язки завжди надійні та непорушні.

“The more you know, the less you need to say.” – “Мудрець мовчить, глупець говорить”.

Український варіант дотримується схожої ідеї, що мудрі люди не завжди висловлюються, а глупці більше часу говорять. Оригінальний прислів'я вказує на те, що знання дозволяє говорити менше, але більше розуміти.

“Rome wasn't built in a day.” – “Рим не відбудується за один день”.

Українська адаптація передає ідею того, що великі справи потребують часу.

“Too many cooks spoil the broth.” – “Багато варять кашу – псують”.

Вільний переклад підкреслює небажаність втручання занадто багатьох людей у одну справу.

“Where there's a will, there's a way.” – “Хочеш – можеш”.

Український варіант передає ідею про досягнення мети завдяки рішучості.

“Actions speak louder than words.” – “Краще вчинки, ніж слова”.

Вільний переклад наголошує на важливості дій, а не лише слів.

“Don't bite the hand that feeds you.” – “Не гризи руку, яка годує тебе”.

Український варіант відображає принцип вдячності та поваги до тих, хто допомагає.

“A rolling stone gathers no moss.” – “Ведмідь в гості ходить – хай і валиться”.

Український варіант наголошує на тому, що безперервний рух не дає можливості чомусь прилипнути.

“Curiosity killed the cat.” – “Цікавість згубила kota”.

Вільний переклад передає ідею небезпеки цікавості.

“Every cloud has a silver lining.” – “З-під хмари – вилізе сонечко”.

Українська адаптація виражає оптимістичний підхід до негативних ситуацій.

“It's a piece of cake.” – “Як два пальці об асфальт”.

Переклад вдалий у передачі виразного виразу для опису легкості чи простоти.

У процесі аналізу адаптації та вільного перекладу англійських прислів'їв та приказок на українську мову було виявлено, що мовні конструкції цього типу піддаються різноманітним трансформаціям під час перекладу. Українські відповідники вдало передають сенс та семантичне зміст англійських прислів'їв та приказок, враховуючи культурні та мовні відмінності.

Вільний переклад дозволяє внести зміни у структуру або образливість оригіналу для кращого розуміння та відтворення ідеї, адаптуючи їх до української мовної та культурної специфіки. У той же час, адаптація зберігає основні принципи та моральні цінності, які містяться у вихідному прислів'ї чи приказці.

Цей аналіз демонструє, що переклад прислів'їв та приказок є складним завданням, що вимагає від перекладача не лише знання мов, але й розуміння культурних контекстів та особливостей вираження думок у різних мовах.

У результаті аналізу 113 прислів'їв та приказок виявлено, що прямий переклад залишається найбільш використовуваним методом, охопивши більшу половину матеріалу. Еквівалентний переклад та культурна адаптація разом становлять меншу частину, проте вони не менш важливі для вірного передачі сенсу та духу цих висловів у прийнятній для цільової аудиторії формі (див. Рис. 2.1).

Рисунок 2.1. Використання способів перекладу для перекладу англійських прислів'їв та приказок на українську мову

Труднощі перекладу прислів'їв та приказок полягають у тому, що вони відображають не лише слова, а й культурні нюанси та особливості мислення. Вибір методу перекладу визначається не лише лінгвістичними вимогами, але й культурним контекстом. Отже, дослідження цих складових мовної культури надає нам можливість краще розуміти важливі аспекти культури та сприяє ефективній комунікації між мовами та культурами.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі було проведено ретельний аналіз англійських прислів'їв та приказок, що відображають різноманіття культурних, соціальних та мовних аспектів. Результати дослідження підтвердили складність та многогранність процесу перекладу цих висловів.

В ході дипломної роботи було детально проаналізовано структурні та семантичні аспекти англійських прислів'їв та приказок, а також виявлені труднощі їх перекладу. Теоретичні джерела підтверджують, що прислів'я виконують номінативну та комунікативну функції, у той час як приказки мають лише номінативний характер.

Аналіз наявних класифікацій прислів'їв і приказок в англійській мові підтверджує їхню різноманітність за структурою та семантикою, що відображається у різних змістових спрямованостях. Основні методи перекладу визначено як вибір еквівалентів, дослівний переклад та адаптація, що вимагає гнучкості та врахування контексту.

Аналіз обраних прислів'їв та приказок показав їхню різноманітність структурних форм та широкий спектр семантичних значень у різних сферах (Прислів'я зі змістом про цінність, вигоду, час та можливості, Спостереження, порівняння, загальновідомі істини, Рекомендації, попередження, принципи та життєві правила, Порівняльні та аналогічні вирази, Порівняння різних ситуацій). Це підкреслює значення цих висловів у вираженні життєвих мудростей та визначенні культурних цінностей.

За допомогою категорій прямого перекладу, еквівалентного перекладу, культурної адаптації та вільного перекладу вдалося класифікувати різні підходи до перекладу прислів'їв та приказок. Зроблено висновок, що переклад прислів'їв та приказок має свої виклики через їхню унікальну структуру та глибокий контекстуальний смисл, який часто складно відтворити без втрати значення або виразності.

За результатами аналізу було встановлено, що прямий переклад, хоча і найбільш поширений, не завжди здатний передати повністю значення та емоційний вираз англійських прислів'їв та приказок українською мовою. Еквівалентний переклад дозволяє зберегти основний зміст, але іноді втрачає колорит та особливості висловлювання. Спроби культурної адаптації та вільного перекладу дозволяють адаптувати ці вислови до українського контексту, але при цьому потребують уважного підходу для збереження їхнього семантичного навантаження та емоційного виразу.

Узагальнюючи, робота підкреслює необхідність комплексного підходу до перекладу прислів'їв та приказок, враховуючи специфіку мови, культурні особливості та контекстуальний зв'язок для максимально точного відтворення їхнього значення та емоційного забарвлення.

Я, Лебедєва Анастасія Сергіївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Структурно-семантичні особливості англійських прислів'їв і приказок та труднощі їх перекладу » виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Х. : Вища школа, 1987. 136 с.
2. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови : автореф. дис. ... д-ра філол. наук / Я. А. Баран. Івано-Франківськ, 1998. 32 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. Т. О. Бусел. Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
4. Верховод О. В. Назви живої природи в лексико-фразеологічних одиницях. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2009. № 13. С. 20–23.
5. Деркач Н. В. Соціопрагматичні особливості інтонації англійського прислів'я. Чернігів : Десна Поліграф, 2018. 224 с.
6. Дуденко О. В. Номінативна та комунікативна природа українських паремій : автореф. дис. ... к. філол. н. : 10.02.01. К., 2002. 19 с.
7. Корень О.В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. Харків, 2000. 20 с.
8. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2001. 448 с.
9. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість. К. : Знання-Прес, 2005. 591 с.
10. Літературознавчий словник-довідник / ред. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів. К. : Академія, 1997. 752 с.
11. Мала філологічна енциклопедія / Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. К. : Довіра, 2007. 477 с.
12. Марущак А. Є. Соціокультурний та етноспецифічний аспект англійських прислів'їв та приказок. "мова, освіта, наука в контексті міжкультурної комунікації" : Матеріали I Всеукр. студент. науково-практ. конф. С. 107–109.

13. Онищенко І. Глобальна структура англійських прислів'їв: типологічні аспекти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. С. 93–98. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7699/1/19.pdf>.
14. Пирогов В. Л. Структура і семантика паремійних одиниць японської, англійської, української та російської мов : типологічний та лінгвокультурологічний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук. К., 2003. 19 с.
15. Рогач О. О. Структурно-семантичні особливості фразеологізмів з етнонімами (на матеріалі української, російської, польської, англійської, французької мов). Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2010. 236 с.
16. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
17. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови. Луганськ : Альма-матер, 2005. 400 с.
18. Українська мова : Енциклопедія / Упорядн. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. К. : Українська енциклопедія, 2000. 750 с.
19. Фразеологія. *Сучасна українська літературна мова : Лексикологія. Фонетика* / ред.: А. К. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко. Київ, 2010. С. 129–146.
20. Черней Д. В., Бялик В. Д. Труднощі та способи перекладу англомовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 1, № 10. С. 138–141. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.27>.
21. Anscombe J.-C. Polyphonie et classification des énoncés sentencieux. *Le français moderne*. 2006. P. 87–99.
22. Baraja E. D. The function of proverbs in discourse. Berlin : de Gruyter Mouton, 2010.
23. Baker M. In Other words: a course book on translation. London and New York : Routledge, 1992.

24. Barker J. Structures and meaning in the sixteenth century English proverb plays. *Electronic Journal of 163 International Proverb Studies*. 1997. Vol. 3. No 2. URL: <http://www.deproverbio.com/DPjournal/DP,3,2,97/CURRENT/PLAYS.html>.
25. Dmytrenko O., Kalnik O. Переклад пареміологічних одиниць з англійської на українську мову з урахуванням типологічних відмінностей. С. 93–111. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-15-0-109>.
26. Doctor R. Indian enumerative proverbs. *Proverbium*. 1993. P. 51–64.
27. English-Ukrainian phraseological dictionary / comp. by K. T. Barantsev. 2nd ed. K. : Znannya, 2005. 1056 p.
28. Fair S. English Forms of Folklore: the Verbal Arts. 2000. URL: <http://www.beirth.org/lectures>.
29. Gorjian B. Translating English proverbs into Persian: A case of comparative linguistics. 2006.
30. Gouvard J.-M. Les formes proverbiales. *Langue Française*. 1996. P. 48–63.
31. Grigas K. Problems of the Type in the Comparative Study of Proverbs. URL: <http://www.folklore.ee/rl/pubte/ee/bif/bif1/grigas.html>.
32. Grzybek P. Foundations of semiotic proverb study. *De Proverbio*. 1995. No. 1.
33. Hernadi P. Catching a Serpent with Another's Hand: The Tropical Landscapes of Proverbial. URL: <http://www.anth.ucsb.edu/projects/esm/CatchingSerpent.html>.
34. Honeck R. A proverb in mind: the cognitive science of proverbial wit and wisdom. USA : Lawrence Erlbaum, 1997.
35. Katsarou E. Descriptive and Theoretical Aspects of English Idioms. A Monograph. Lambert Academic Publishing, 2011. 150 p.
36. Kleiber G. Metaphor in Proverbs: a Definitive Trait or not? 1996. P. 41–62
37. Kuusi M. How Can a Type-index of International Proverbs Be Outlined? *Proverbium*. 1970. No. 15. P. 473–476.

38. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. Chicago : University of Chicago Press, 1980.
39. Lakoff G., Turner M. *More than cool reason: A field guide to poetic metaphor*. Chicago : University of Chicago Press, 1989
40. Meider W. *Proverbs: A handbook*. London : Greenwood Press, 2004.
41. Mieder W. A Man of Fashion Never Has Recourse to Proverbs': Lord Chesterfield's Tilting at Proverbial Windmills. *Folklore*. 2000. Vol. 111, P. 23–42.
42. Milner G. On the framework of proverbial expressions: essay on semantic taxonomy. 1969. Vol. 9, P. 49–70.
43. Mollanazar H. *Principles and methodology of translation*. Tehran : SAMT, 2001.
44. Newmark P. *A Textbook of translation*. Herdford-shire : Prentice Hall, 1988.
45. Norrick N. R. *How proverbs mean? Semantic studies in English proverbs*. Amsterdam : Mouton, 1985.
46. Taylor A. *The proverb and an index to the proverb*. Hatboro : Folklore Associates, 1962.
47. *The Concise Oxford Dictionary of Proverbs* / Edited by J. A. Simpson. Oxford University Press, 1982. 256 p.
48. *The New Encyclopedia Britannica*. Proverb. Chicago : Encyclopedia Britannica, 1994. 749 p.
49. *The Oxford dictionary of etymology* / ed. C. T. Onions. New York : Oxford Clarendon Press, 1966. 1026 p.
50. Turkol S. *Proverb familiarity and interpretation in advanced non-native speakers of English*. M.S. thesis. New Haven, CT : Southern Connecticut State University, 2003.

Список лексикографічних джерел та джерел ілюстративного матеріалу

1. Білоноженко В. М. Фразеологічний словник української мови. Київ : Наукова думка, 1993.
2. Літературознавчий словник-довідник / ред.: Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів. Київ : Акад., 1997. 752 с.
3. Cambridge English Pronouncing Dictionary. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 599 p.
4. English-Corpora: BNC. *English Corpora: most widely used online corpora. Billions of words of data: free online access.* URL: <https://www.english-corpora.org/bnc/>.
5. The Idioms. *The Idioms – Largest Idiom Dictionary.* URL: <https://www.theidioms.com/>.

SUMMARY

The thesis “Structural-Semantic Features of English Proverbs and Sayings and Challenges in Their Translation” delves into the intricate world of English proverbs and sayings, exploring their structural and semantic peculiarities and the complexities involved in translating them. The research encompasses a comprehensive analysis of 113 expressions, employing various translation approaches such as direct translation, equivalent translation, and cultural adaptation, shedding light on the multifaceted nature of these linguistic and cultural artifacts.

The study commences with a theoretical framework, establishing the theoretical significance of investigating the structural and semantic aspects of proverbs and sayings. It outlines the relevance of these linguistic constructs in reflecting cultural values, life principles, and societal norms. The theoretical foundation sets the stage for a thorough examination of their classification, translation challenges, and the impact of cultural nuances on the translation process.

In the context of international relations, the study of structural and semantic aspects of English proverbs and sayings acquires special importance because of their role in the transmission of cultural concepts, traditions and values. The analysis of these linguistic units allows us to reveal not only linguistic, but also sociocultural aspects of English-speaking communities, which determine the relevance of our work.

The theoretical basis of our work was made up of the works of such researchers as O. Dudenko [6], P. Newmark [44], O. Korunets [7], I. Onyshchenko [13], M. Baker [23], V. Mider [40; 41], and others in the field of phraseology, paremiology and its translation.

The purpose of this thesis is to systematize and analyze the structural and semantic features of English proverbs and sayings in order to determine the difficulties that arise in the process of their translation into Ukrainian.

To achieve the set goal, the following tasks must be solved:

- 1) based on the theoretical literature on the topic, analyze the existing definitions of proverbs and sayings;

2) describe the existing classifications of proverbs and sayings in the English language;

3) highlight the main ways of translating proverbs and sayings;

4) carry out a structural and semantic analysis based on selected English-language proverbs and sayings from authoritative lexicographic publications and corpora of texts;

5) analyze the translation of English proverbs and sayings

6) summarize the obtained results.

The object of research is English proverbs and sayings.

The subject of the study was the translation of English proverbs and sayings into Ukrainian, as well as their structural and semantic features.

The research material is a selection of 113 English-language proverbs and sayings, selected by the continuous sampling method from authoritative lexicographic sources and text corpora.

Taking into account the goal and object of the research, this thesis used a wide range of methods to analyze the structural and semantic features of English proverbs and sayings, as well as to identify difficulties associated with their translation:

1) Literary and source analysis in order to form a theoretical base and understand the phenomenon of proverbs and sayings, an analysis of scientific literature and sources devoted to this issue was carried out. This method made it possible to systematize information and determine the main theoretical approaches to the study of this subject.

2) Structural and semantic analysis to reveal the structural and semantic features of proverbs and sayings. The structure of phraseological units, their semantic components, features of formation and semantic nuances were analyzed.

3) Contrastive analysis to identify translation difficulties, a contrastive analysis was conducted between English proverbs and sayings and their counterparts in Ukrainian. This method made it possible to identify features that may complicate the exact translation of phraseological units.

4) Statistical analysis for the processing and analysis of the obtained data, statistical methods were used, which made it possible to systematize and summarize the information collected during the study.

The translation of English proverbs and sayings into Ukrainian is a difficult task, not only because of the difference in the structure of both languages, but also because of the special nature of these phraseological constructions. Phraseologisms differ from other linguistic units in that they have a free stable composition, a single semantic meaning and often express imagery. The main problem in translation is that the meaning of phraseological units can be difficult to convey, after which it can be unique for each language and culture. Many proverbs and sayings have deep cultural roots, so accurately reproducing their meaning in another language can be challenging.

When translating English-language proverbs and sayings, difficulties arise because of the national-cultural context that affects their meaning. This aspect, known as the idio-ethnic component, represents cultural and national nuances of meaning that cannot always be accurately conveyed in another language. As a result of the translation, there may be a discrepancy in the lexical composition, structure and images between the source and target phraseological units.

A comparative analysis of English and Ukrainian proverbs and sayings indicates their significant difference in semantic and lexical features. This difference arises from the different historical, social, economic conditions and mentality of the two cultures. Geographical location, climate, national consciousness, mentality and language characteristics are key factors determining these differences.

It is important to note that many proverbs and sayings in both languages are polysemantic, that is, they have several meanings, which makes them similar and simplifies the process of translation and comparison. When choosing the most accurate Ukrainian equivalent for English phraseological units, it is important to be guided by analogy, especially regarding the main meaning of the given phrase.

Ukrainian and English proverbs and sayings reflect different images and symbols to convey similar ideas or concepts. These different images testify to the difference in social standards and cultural characteristics of both peoples. For example,

it is pointed out that there is no direct equivalent between certain English proverbs and Ukrainian ones. This may explain why each culture has unique concepts and images that may be difficult to accurately reproduce in another language.

An important stage in the translation process is the use of partial equivalents, which, although they contain certain differences in the lexical or grammatical structure, ensure the preservation of the meaning and stylistic orientation of the original phraseological unit. It is noted that such partial equivalents can be both lexical and grammatical, and their degree of adequacy is equivalent to full equivalents.

This complex approach to the study of the structural and semantic features of English proverbs and sayings allowed us to gain a deep understanding of their functioning and the difficulties of translation, which opens up opportunities for further research in this area.

The theoretical significance of the study lies in revealing the peculiarities of phraseological units that reflect the cultural, historical and social aspects of English-speaking communities.

Practical meaning of work. The results of the research can be used in the educational process for in-depth study of lexicology, as well as the theory and practice of translation. They are of relevance to students and scholars interested in linguistics, cultural studies, and translation studies. In addition, the data obtained during the work can be used to solve practical tasks in the field of translation, contributing to the improvement of the quality of translations of proverbs and sayings between the English and Ukrainian languages.

The scientific novelty of the presented work consists in an attempt to analyze the peculiarities of the translation of English proverbs and sayings, as well as the analysis of their structure and semantics.

When translating proverbs and sayings from English to other languages, it is important to take into account the linguistic and extra-linguistic features of both languages. Linguistic aspects include not only words, but also cultural contexts that are important for understanding proverbs and sayings. Each proverb has its own unique meaning in a specific cultural context. Therefore, it is important to convey these

cultural nuances, taking into account the peculiarities of the original language. It is unacceptable to translate proverbs literally, relying only on the first meaning of words in the dictionary.

In the section dedicated to the definition of proverbs and sayings, the work draws on O. Korenets' functional approach, highlighting their dual functionality as linguistic elements that serve both nominative and communicative purposes. The analysis underscores the importance of recognizing the distinctive features that differentiate proverbs from sayings, providing valuable insights into their inherent characteristics.

The subsequent sections delve into the classification and characteristics of English proverbs and sayings, exploring their diverse thematic categories and linguistic structures. The research identifies key semantic groups, including expressions related to values, benefits, time, possibilities, observations, comparisons, universal truths, recommendations, warnings, principles, rules, and analogical expressions. This classification provides a nuanced understanding of the semantic richness encapsulated in these linguistic gems.

The exploration of translation challenges reveals that direct translation, the most prevalent approach, often falls short in capturing the full meaning and emotional nuances of English proverbs and sayings in Ukrainian. Equivalent translation preserves the core meaning but may sacrifice the idiomatic expression. Cultural adaptation and free translation attempts to tailor these expressions to the Ukrainian context, emphasizing the importance of a meticulous approach to retain their semantic and emotional essence.

In the thesis, a thorough analysis of English proverbs and sayings reflecting the diversity of cultural, social and linguistic aspects was carried out. The results of the study confirmed the complexity and multifaceted nature of the process of translating these sayings.

The analysis of the selected proverbs and sayings showed their diversity of structural forms and a wide range of semantic meanings in different areas (Proverbs with content about value, benefit, time and opportunities, Observations, comparisons, well-known truths, Recommendations, warnings, principles and rules of life ,

Comparative and analogous expressions, Comparison of different situations). This emphasizes the importance of these sayings in expressing life wisdom and defining cultural values.

Using the categories of direct translation, equivalent translation, cultural adaptation and free translation, it was possible to classify different approaches to the translation of proverbs and sayings. It is concluded that the translation of proverbs and sayings has its own challenges due to their unique structure and deep contextual meaning, which is often difficult to reproduce without losing meaning or expressiveness.

Based on the results of the analysis, it was established that direct translation, although the most common, is not always able to fully convey the meaning and emotional expression of English proverbs and sayings in the Ukrainian language. An equivalent translation allows you to preserve the main meaning, but sometimes loses the flavor and features of the expression. Attempts at cultural adaptation and free translation make it possible to adapt these expressions to the Ukrainian context, but at the same time, they require a careful approach to preserve their semantic load and emotional expression.

Summarizing, the work emphasizes the need for a comprehensive approach to the translation of proverbs and sayings, taking into account the specifics of the language, cultural features and contextual connection for the most accurate reproduction of their meaning and emotional coloring.

In conclusion, the research underscores the intricate nature of translating proverbs and sayings, emphasizing the need for a comprehensive approach that considers linguistic, cultural, and contextual factors. The findings contribute to the broader understanding of these linguistic phenomena, providing valuable insights for translators, linguists, and anyone interested in the interplay between language and culture.

Keywords: Proverbs, Sayings, Translation Challenges, Cultural Adaptation, Semantic Analysis, Linguistic Elements, Direct Translation, Equivalent Translation, Cultural Nuances, Contextual Understanding, Language and Culture.